ŽÁCI S PROJEVY SPECIFICKÝCH PORUCH CHOVÁNÍ VE TŘÍDĚ Z POHLEDU UČITELE

PUPILS WITH SPECIFIC BEHAVIORAL DISORDERS IN CLASS FROM A TEACHER'S POINT OF VIEW

Najmonová Marie, Procházka Miroslav, Vítečková Miluše

Klíčová slova: Žák, učitel, specifické poruchy chování, ADHD, klima školní třídy
Key words: Pupil, Teacher, Specific behavioral disorders, ADHD, Classroom climate

Cílem příspěvku je představit závěry výzkumného šetření zaměřeného na zjištění přístupu (metod, podpůrných opatření) učitelů základních škol běžného typu k žákům s projevy specifických poruch chování. Nejprve je sledováno, jak učitelé vnímají specifické projevy chování těchto žáků a do jaké míry ovlivňují podle nich tito žáci klima školní třídy. Dalším okruhem výzkumu je analýza případných intervencí do třídního klimatu, a to především ve vztahu k tomu, jak jsou učitelé obeznámeni s problematikou dětí se specifickými projevy poruch chování.

Jednoznačné vymezení pojmu specifických poruch chování je problematické, a to vzhledem k různým pohledům na klasifikaci těchto poruch. Proto jsme v tomto výzkumu primárně vycházeli ze symtomatických projevů (Michalová, 2004) a jejich vnímání učiteli. Klíčovým pro nás bylo zjištění Šafrové (2014), jak významné jsou situace, kdy se žák s poruchou chování dostává do role problémového žáka. Tento moment pak má dopady na jeho vztahy se spolužáky a na získávání si přátel, což je pro děti v tomto věku velmi zásadní. Z tohoto faktu vyplývá, že by měl učitel vhodně volit strategie práce se třídou, ve které takový žák je, a to jak vzhledem k samotnému žákovi, tak i k ostatním dětem. Z odborné literatury, a to především ze zahraniční (např. Korb, 2012), jsou známé rozličné strategie, které může učitel v takovém případě využít. Proto je naším hlavním záměrem zjistit, zda vůbec a poté jaké volí přístupy učitelé, a to jak vzhledem k tomuto žákovi, tak i ke třídě, ve které tento žák je.

Vzhledem k cíli výzkumného šetření byl vybrán kvalitativní výzkumný design, v rámci něhož byla využita metoda pozorování a především hloubkové rozhovory. Před realizací samotného kvalitativního výzkumu byla základní data zjišťována pomocí dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit zkušenosti učitelů s edukací žáků s projevy specifických poruch chování. Takto bylo vyhodnoceno 120 dotazníků, na jejichž základě byli vybráni z každé základní

školy minimálně dva třídní učitelé, kteří uvedli, že mají aktuálně ve třídě žáka se zmíněnými projevy. Následně ve třídách těchto učitelů proběhlo pozorování interakce a komunikace učitele s žáky a žáků mezi sebou a s učiteli byly provedeny hloubkové rozhovory.

Aktuálně jsou známé dílčí výsledky, neboť výzkumné šetření bylo započato v lednu 2018. V současnosti probíhají rozhovory, které jsou průběžně kódovány, a celkové vyhodnocení je plánováno na červen 2018. Všech 120 učitelů v dotazníku uvedlo, že má zkušenost s žáky s projevy chování, které označovali za příznak specifické poruchy chování. Většina učitelů vnímá vliv specifických projevů chování těchto žáků na ostatní žáky a na klima třídy. Polovina učitelů nespecifikovala žádné metody ani podpůrná opatření, která by v práci s těmito žáky využívala. U zbývajících učitelů se přístupy, metody k těmto dětem liší.

Abstract: The paper presents a qualitative research survey begun in January 2018. The aim of the research is to find out how teachers approach pupils with specific behavioral disorders, and whether and how they intervene in the classroom climate. The research sample consists of teachers from five elementary schools. The partial conclusions of the survey show that all teachers perceive the impact of pupils with specific behavioral disorders on other pupils as problematic, but half of them do not work with this fact, which means that they do not use any interventions, strategies or methods; also with regard to pupils with specific behavioral disorders they do not use any supportive measures in education. The final research results will be known in June 2018 when the conclusion is planned.

Literatura/References:

Korb, R. (2012). *Motivating defiant & disruptive students to learn: positive classroom management strategies.* California (Thousand Oaks): Corwin, A SAGE Company.

Michalová, Z. (2004). *Analýza dílčích aspektů specifických poruch.* Praha, Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta.

Šafrová, A. (2014). *Žáci se speciálními potřebami.* In D. Knotová, et al., Školní poradenství (s. 77–115). Praha, Grada.